

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Fra de enkle linser til det tenkende mikroskop

Laane MM, Lie T.

Moderne mikroskopi med enkle metoder

335 s, tab, ill. Oslo: Unipub, 2007. Pris NOK 398
ISBN 978-82-7477-281-6

De fleste kjenner til at mikroskopet har en lang historie, som går fra 1600-tallet og frem til i dag. Likevel er det få som vet at en av de største og raskeste utviklingsperiodene for mikroskopet har vært de siste 10–20 år. Det

finnes mange bøker om klassisk mikroskopi og beskrivelse av vanlige lysmikroskop, men noen samlet fremstilling av alle former for mikroskopi helt opp til dags dato finnes ikke på norsk. Derfor er denne håndboken høyst velkommen, en kortfattet, enkel håndbok som gir en systematisk og god oversikt over feltet.

Forfatterne har selv lang bakgrunn fra forskning og praktisk bruk av mikroskop. De gir først en skildring av mikroskopets historie og hvordan lysmikroskopet utviklet seg og ble mer og mer raffinert på slutten av 1800-tallet. Da forbedret man ikke bare linsesystemet, men også belysningen, slik at man oppnådde best mulig skarphet i bildet. Disse forbedringene var med på å bidra til den raske utviklingen innen mikrobiologi og patologi. På 1900-tallet kom det flere nyutviklinger av mikroskopet til bruk i forskning, slik som interferenskontrast og fasekontrast. Sistnevnte førte til en nobelpris og gjorde at man lett kunne se levende, ufargede celler i mikroskopet.

Med enkle og oversiktlige tegninger illustrerer forfatterne de ulike prinsipper for moderne mikroskopi og hvordan lysgangen er i linsesystemet. De går igjennom utviklingen av transmisjons- og skannings-elektronmikroskopi og gir en lettfattelig beskrivelse av mikroskopi med bruk av laserstråler, først og fremst laserskanningsmikroskopi. Kvantitative mikroskopiformer er også omtalt, selv om forfatterne går lite inn på væskestrømsprinsipper (flowcytometri og celledatering). Boken munner ut i en fremstilling om hvordan datateknologi har vært med på en dramatisk forandring av

mikroskopien. Man har kunnet innføre det som kalles det tenkende mikroskop, med automatisk fokusering og registrering av bilder digitalt, slik at mikroskopøren får en stor avlastning. I visse tilfeller kan hun eller han sitte bekvemt i en lenestol og se på en monitor mens mikroskopet gjør jobben!

Boken vil være av stor interesse for alle som arbeider praktisk med mikroskopering, deriblant alt personale på patologiske, anatomiske og mikrobiologiske laboratorier, i tillegg til generelt forskningspersonale. Den er enkelt utstyrt, overkommelig i pris og er spesielt god å ha som håndbok på kontoret eller på laboratoriet hver gang det er noe man lurer på vedrørende mikroskopi og mikroskop. Men den er også grei å lese i sin helhet for å bli godt orientert i et raskt ekspanderende felt.

Ole Didrik Lærum

Gades institutt
Haukeland Universitetssjukehus

Godt om samspillet mellom psyke og soma

Hem E, Vaglum P, Fyrand L et al, red.

Pasienten og sykdommen

Psykiske faktorer ved somatisk sykdom. 299 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2007.

Pris NOK 325

ISBN 978-82-05-37501-7

Forfatterne ønsker å belyse psykiske faktorer innvirkning ved somatiske tilstander og hvilken tenkning og teori som ligger bak forståelsen av dette samspillet. Målgruppen er helsearbeidere og studenter i helsefag. Boken er forfattet

av forskjellige yrkesgrupper, der flere har bakgrunn fra Avdeling for atferdsfag ved Medisinsk fakultet, Universitetet i Oslo. Det er kapitler om hjerte- og karsykdom, revmatologi og muskel-skjelett-lidelser, nevrologiske tilstander, gynekologi og fødselshjelp, psykiatri og allmenmedisin. De enkelte kapitlene er bygd opp rundt sykehistorier som illustrerer utfordrende psyko-

logiske forhold ved alvorlig sykdom som kreft og kroniske tilstander som leddgikt. Det er få bilder og illustrasjoner, men teksten har gode kliniske eksempler.

Jeg savner en avklaring i innledningen om skillet mellom ikke-organiske og organiske psykologiske symptomer. Dette fordi mange av eksemplene representerer organisk ervervet sykdom. Kapitlet «Hverdagen med vonde hender» illustrerer invalidiserende leddgikt med reaktiv depresjon og sosial isolasjon og er et glimrende eksempel på psykologiske forhold som påvirker pasienten og sykdommen. Men organiske forandringer hos mannen som blir dement etter hodetraume og den unge kvinnen som forandrer personlighet etter en alvorlig hjerneblødning kan ikke behandles til innsikt.

Et stort kapittel er viet hjertesymptomer og -sykdommer. Panikkangst kan debutere som brystmerter og kan utløses av psykososiale forhold. Studier har vist at opptil en tredel av pasienter henviset for arbeids-EKG har panikkangst. Uten rett diagnose kan psykologiske faktorer gi hyppige anfall. Disse er kjente svingdørspasienter i medisinske akuttmottak. Utfordringen er å forstå dette, formidle og velge riktig behandling som f.eks. kognitiv terapi. Videre oppfølging krever samarbeid mellom sykehuslegen og fastlegen.

Andre gode historier viser at det gjelder å være lydhør for pasientenes helsebekymringer og gripe de «gyldne øyeblikk». Kapitlet «Når livet setter seg i kroppen» viser at legehjelp og rehabilitering til arbeidslivet er god helsehjelp. Bokens styrke er de kliniske historiene og litteraturhenvisningene. Flere av henvisningene er til norske fagmiljøer, og det er inspirerende at flere norske forskere har fremmet viktig kunnskap innen dette feltet. Forfatterne ønsker spesielt å hedre professor dr.philos Arnstein Finset ved Avdeling for atferdsfag. Hans forskning har styrket kunnskapen om klinisk kommunikasjon og betydningen av psykiske faktorer ved flere somatiske sykdommer.

Budskapet om psykologiske faktorer betydning for somatisk sykdom burde alle leger tilegne seg kunnskap om. Det ville sannsynligvis kunne bidra til at flere pasienter får en bedre tilpasset behandling for det de virkelig lider av. Det er også viktig med god tid og god kommunikasjon. Per Vaglum påpeker i innledningen at det kan få alvorlige økonomiske og menneskelige konsekvenser om ikke rammebetingel-